

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 478/2020-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Allanom Böhmom, Jesenského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 14 C 43/2019 z 25. mája 2020, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého uznesenia a postupu a sťažnostná argumentácia sťažovateľky

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

(ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 43/2019 z 25. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením č. k. 14 C 43/2019-48 z 2. októbra 2019 tak, že v časti proti žalovanému v 1. rade návrhu vyhovel a v časti proti žalovanému v 2. rade návrh zamietol. Okresný súd zároveň rozhodol, že sťažovateľka má proti žalovanému v 1. rade nárok na náhrady trov konania v rozsahu 100 %.

3. Sťažovateľka vyčíslila náhradu trov konania a právneho zastúpenia na sumu 339,65 € za tri úkony právnej služby a náhradu súdneho poplatku.

4. Okresný súd uznesením č. k. 14 C 43/2019-101 z 20. februára 2020 vydaným vyššou súdnou úradníčkou uložil žalovanému v 1. rade povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania na súde prvej inštancie vo výške 204,44 € a trovy odvolacieho konania vo výške 102,22 €. Okresný súd sťažovateľke nepriznal náhradu súdneho poplatku vo výške 33 €, pretože sťažovateľka tento súdny poplatok nezaplatila.

5. Proti označenému uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

6. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že okresný súd rozhodol o priznaní náhrady za súdny poplatok formalisticky, pretože považoval za výdavky, ktorých náhradu možno priznať, iba tie výdavky, ktoré boli skutočne aj uhradené. Názor okresného súdu, podľa ktorého je možné priznať úspešnému účastníkovi konania náhradu trov konania, resp. súdneho poplatku, ktorý mu bol súdom právoplatným uznesením vyrubený a ktorý musí aj uhradiť len v prípade, že tento súdny poplatok účastník konania v priebehu

súdneho konania aj zaplatil, je arbitrárny a v rozpore s nálezom ústavného súdu vo veci II. ÚS 31/04 a rozsudkom Európskeho súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci PSMA, spol. s r. o., proti Slovenskej republike z 9. júna 2015 (body 90 až 92). Napadnuté uznesenie je podľa sťažovateľky prekvapivé a v právnej praxi nekonzistentné a ojedinelé, založené na nesprávnej aplikácii § 251 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), v dôsledku čoho ide vo vzťahu k okresnému súdu o také extrémne vybočenie zo štandardov rozhodovania, že zásah ústavného súdu je v tejto veci nevyhnutný, a to aj napriek predmetu konania (rozhodovanie o trovách konania) a výške súdneho poplatku (33 €).

7. Sťažovateľka zdôrazňuje svoju neľahkú ekonomickú situáciu (sťažovateľka tvrdí, že „*prežíva na hranici chudoby*“), ako aj predmet konania pred okresným súdom (návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa uloží povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby nehnuteľnosti), a tiež to, že advokát jej poskytuje vzhľadom na uvedené svoje služby *pro bono*.

8. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol: „*Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom a uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 14C/43/2019-118 zo dňa 25.05.2020 porušené bolo.*

Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 14C/43/2019-118 zo dňa 25.05.2020 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Okresný súd Žilina je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania...“

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06).

19. Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, II. ÚS 272/08). Obdobne to v zmysle judikatúry ESĽP platí aj vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri rozsudok vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, sťažnosť č. 22410/93, bod 29).

20. Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania (I. ÚS 119/2012, I. ÚS 629/2016, I. ÚS 233/2017). V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu

je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť (IV. ÚS 248/08, III. ÚS 48/2013, II. ÚS 364/2014).

21. Ústavný súd vo vzťahu k rozhodovaniu trovách konania ďalej judikoval, že k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže dôjsť postupom všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

22. Z judikatúry ESELP vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že právo na prístup k súdu nie je absolútne – toto právo podlieha obmedzeniam, ktoré však nemôžu tento prístup obmedziť v takej miere, že by zasiahli samotnú podstatu tohto práva (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci Stanev proti Bulharsku zo 17. 1. 2012, sťažnosť č. 36760/06, bod 230).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Sťažovateľka namieta, že okresný súd v napadnutom uznesení prezentoval svojvoľný právny názor, keď jej nepriznal náhradu súdneho poplatku vo výške 33 € z dôvodu, že tento nezaplatila, i keď jej takáto povinnosť vznikla a tento súdny poplatok od nej bude vymáhaný.

24. Okresný súd v napadnutom uznesení konštatoval, že povinnosť zaplatiť súdny poplatok uložil sťažovateľke uznesením č. k. 14 C 43/2019-62 zo 7. októbra 2019, pričom tento súdny poplatok nebol z jej strany uhradený. Okresný súd ďalej poukázal na to, že Civilný sporový poriadok zaviedol novú definíciu trov konania oproti predchádzajúcej

právnej úprave, keď za trovy konania sa podľa novej právnej úpravy považujú len také výdavky, ktoré vznikli v konaní, t. j. v období od začatia konania do jeho skončenia. Aby sa výdavky, ktoré v konaní vznikli, mohli považovať za trovy konania, musí byť splnená aj ďalšia požiadavka, a to, že musia byť preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva v tomto konaní. Okresný súd uviedol, že výdavky, ktoré strana nepreukázala a neodôvodnila, nemôže považovať za trovy konania a priznať ich ani s poukazom na zásadu oficiality zavedenú pri rozhodovaní o trovách konania v § 262 CSP. Dôležitou je podľa okresného súdu tiež požiadavka, aby výdavky, ktoré majú byť považované za trovy konania, boli aj skutočne vynaložené v konaní, teda nemôže ísť napríklad len o pohľadávku štátu na zaplatenie súdneho poplatku; vyrubený súdny poplatok na to, aby mohol byť považovaný za trovy konania, musí byť aj zaplatený (k tomu pozri aj *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 893 s.*).

25. Ku konkrétnym okolnostiam tejto veci okresný súd ďalej uviedol, že proti uzneseniu č. k. 14 C 43/2019-62 zo 7. októbra 2019, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za návrh vo výške 33 €, sťažovateľka sťažnosť nepodala. Sťažovateľka, ktorá argumentuje svojou ťažkou ekonomickou situáciou, taktiež v konaní nepožiadala o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Okresný súd upriamil pozornosť sťažovateľky aj na to, že v konaní je kvalifikovane právne zastúpená advokátom. Podľa názoru okresného súdu ďalej skutočnosť, že sťažovateľka doteraz advokátovi neuhradila trovy konania – trovy právneho zastúpenia, je vecou dohody medzi advokátom a jeho klientom a nemá dopad na priznanie trov konania vo vzťahu k nezaplatenému súdnemu poplatku.

26. Ústavný súd považuje uvedené závery okresného súdu za dostatočne odôvodnené a v okolnostiach tejto veci za presvedčivé. V tomto prípade s ohľadom na námietky sťažovateľky a na zmenu právnej úpravy v Civilnom sporovom poriadku nemožno uvažovať o takom vybočení z požiadaviek kladených na spravodlivý proces, ktoré by opodstatňovalo zásah ústavného súdu.

27. Sťažovateľkou citovaná judikatúra ústavného súdu a ESĽP (pozri bod 6 tohto uznesenia) uvedený právny názor nespochybňuje. Sťažovateľkou označené body 90 až 92 už citovaného rozsudku PSMA, spol. s r. o., sa týkajú náhrady výdavkov v konaní pred ESĽP, konkrétne výdavkov na základe zmluvy o právnej pomoci s advokátom, a ako také nespochybňujú závery vo vzťahu k náhrade súdneho poplatku podľa Civilného sporového poriadku uvedené v napadnutom uznesení. Pokiaľ ide o nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 31/04 zo 17. decembra 2004, tento sa týkal právnej úpravy trov konania podľa vtedy platného a účinného zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, a nie podľa Civilného sporového poriadku (vo vzťahu k Občianskemu súdnemu poriadku pozri R 14/1976).

28. Vzhľadom na uvedené ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ústavný súd o ďalších návrhoch v nej uvedených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu